

Når velferd forsvinner

Saturday 03. June 2006

Fra Bergens Tidende : Av Kari Reine, styremedlem i Aleneforeldreforeningen

Publisert: 28.09.2004

Når velferd forsvinner

FATTIGDOM: Det er mange veier inn til fattigdom for såkalt vanlige folk - arbeidsledige, kvinner med barn, folk som er for syke til å arbeide, men for friske til å få uføretrygd, er noen.

De siste årene har vi hatt en regjering og stortingspolitikere som aktivt går inn for å bygge ned velferdsordninger. Det har ikke blitt mindre fattigdom av den grunn - det blir stadig flere fattige i et av verdens rikeste land. Og det er full uenighet om hvilken inntektsgrense som er avgjørende for om man regnes som fattig. Det siste er viktig som mål på fordelingen av økonomien i landet vårt, og viser hvordan velferdssamfunnet fungerer overfor sine innbyggere. Da spiller det en stor rolle om man har inntekt under 82.000 pr. år, som den norske regjering mener er grensen, for en enslig uten barn, eller 119.000 som er EUs grense for fattigdom. Det blir da et spørsmål om det er 90.000 fattige i Norge, som regjeringen påstår, eller 400.000 fattige som EUs tall viser.

Tidligere sosialminister Ingjerd Schou uttrykte at det var forskjell på å være fattig og det å ha dårlig råd. Dette er selvfølgelig korrekt, men når det settes i sammenheng med fastsettelsen av fattigdomsbegrepet, så blir det absurd. Er det slik at man er fattig om man har 81.000 pr. år å leve av, men bare «dårlig råd» om man har 83.000 pr. år? Over 120.000 nordmenn er mottakere av økonomisk sosialhjelp i dag. Kjell Underlid ved avdeling for helse- og sosialfag ved Høgskolen i Bergen har intervjuet langtidsmottakere av sosialstønad gjennom et halvt år og funnet ut at det er det er mange veier inn til fattigdommen for såkalt vanlige folk; arbeidsledighet og det at de mister retten til dagpenger er en stor gruppe, folk fra næringslivet som det har gått dårlig med er en annen gruppe, kvinner med barn, folk som er for syke til å arbeide, men for friske til å få uføretrygd, også mennesker med traumatiske opplevelser.

Underlid mener at fattigdommen er selvforsterkende ved at utrygghet og manglende fremtidstro, maktesløshet og manglende råderett over eget liv, sosial devaluering og tap av selvbilde og selvtilit, gjør sitt til at det blir vanskelig å komme ut av situasjonen igjen. På denne måten vil fattigdom avle fattigdom.

Barn som vokser opp i fattige familier vil også kunne bli en del av denne prosessen, ved at de tilføres samme manglende selvbilde og liten tro på fremtiden som foreldrene har. Barn av fattige har for eksempel problemer med å holde tritt med aktiviteter som koster penger, og vil lett kunne falle utenfor.

Aleneforeldreforeningen vil peke på overgangsstønad som et sikkerhetsnett for aleneforeldrefamilier. Overgangsstønad til enslige forsørgere var nettopp et målrettet tiltak for å hindre fattigdom blant aleneforeldre uten lønnsinntekt. Tidligere kunne denne stønaden beholdes inntil barnet fylte 10 år. Utbetalingene tilsvarte da bare 2,3 prosent av trygdebudsjettet. Aleneforeldrene selv sto for arbeidslinjen, ved å utdanne seg og samtidig ta vare på sine barn under små, men trygge økonomiske rammer. I gjennomsnitt mottok aleneforeldrene stønaden i bare tre år, halvparten av aleneforeldrene mottok stønad i bare to år. Syv av ti var i arbeid eller under utdanning, og bidro derfor selv til å skape seg en fremtid.

Etter omleggingen i perioden 2000-2001 ble utbetalingene av overgangsstønad redusert med 670 mill. kroner.

Det tilsvarer en nedgang på 24,6 prosent. 9800 (35,6 prosent) færre personer fikk overgangsstønad etter at stønadsmuligheten ble redusert til barnet har fylt tre år. Politikerne hadde disse tallene før omleggingen, og de visste at de som virkelig trengte denne stønaden ville måtte ta veien til sosialkontoret når det drastiske kuttet i velferdsordningen ble gjort. Aleneforeldreforeningen mener at overgangsstønad igjen må brukes aktivt i fattigdomsbekjempelsen, ved å utvides til å gjelde til barnet fyller ti år. Det kan stilles aktivitetskrav som en hovedregel etter at barnet er fylt tre år.

I de siste årene har det også blitt kuttet i dagpengemulighetene, attføring, og innført midlertidig uførepensjon. Politikerne glemmer at velferdsordningene nettopp er målrettet tiltak med vilkår og grenser rettet mot ulike grupper. Statistikkene sier sitt om nedskjæringene i det.